

ΓΚΙΓΕΡΜΟ ΜΑΡΤΙΝΕΣ
Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΗΣ ΟΞΦΟΡΔΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ελισώ Λογοθέτη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΩΡΑ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΑΝ τα χρόνια κι έχουν όλα ξεχαστεί, τώρα που έλαβα από τη Σκοτία, μέσω ενός λακωνικού ηλεκτρονικού μηνύματος, τη θλιβερή είδηση του θανάτου του Σέλντομ, νομίζω ότι μπορώ να παραβώ την υπόσχεση που ούτως ή άλλως δε μου είχε ζητήσει να δώσω και να πω την αλήθεια σχετικά με τα γεγονότα που δημοσιεύτηκαν το καλοκαίρι του '93 στις αγγλικές εφημερίδες, με τίτλους που κυμαίνονταν από την ωμότητα ως τον εντυπωσιασμό, αλλά στα οποία ο Σέλντομ κι εγώ πάντα αναφερόμασταν, ίσως λόγω της συμπαραδήλωσης, απλώς με το χαρακτηρισμό ακολουθία, ή ακολουθία της Οξφόρδης. Οι θάνατοι συνέβησαν όλοι, πράγματι, μέσα στα όρια του Όξφορντσαϊρ, στο ξεκίνημα της παραμονής μου στην Αγγλία, και είχα το δυσάρεστο προνόμιο να δω από πολύ κοντά τον πρώτο.

Ήμουν είκοσι δύο χρονών, ηλικία στην οποία σχεδόν όλα ακόμα συγχωρούνται· μόλις είχα πάρει το πτυχίο μου στα μαθηματικά από το Πανεπιστήμιο του Μπουένος Άιρες και πήγαινα στην Οξφόρδη με υποτροφία για ένα χρόνο, με κρυφή φιλοδοξία να στραφώ προς τη Λογική, ή τουλάχιστον να παρακολουθήσω το περίφημο σεμινάριο του Αγκους Μακιντάιρ. Η εκεί επιβλέπουσα των σπουδών μου, η Έμιλυ Μπρόνσον, εί-

χε προετοιμάσει την άφιξή μου με σχολαστική φροντίδα, προσέχοντας όλες τις λεπτομέρειες. Ήταν καθηγήτρια και fellow* στο St. Anne's, όμως, στα e-mail που είχαμε ανταλλάξει πριν το ταξίδι, μου είχε προτείνει, αντί να μείνω στα κάπως αφιλόξενα δωμάτια του κολεγίου, εφόσον το επιθυμούσα και, αν μου το επέτρεπαν τα χρήματα της υποτροφίας μου, να νοικιάσω ένα δωμάτιο με αυτόνομο μπάνιο, μια μικρή κουζίνα και ανεξάρτητη είσοδο στο σπίτι της κυρίας Ίγλετον, μιας γυναίκας, όπως μου είπε, πολύ συμπαθητικής και διακριτικής, χήρας ενός παλιού καθηγητή της. Έκανα τους υπολογισμούς μου, ως συνήθως με κάπως υπερβολική αισιοδοξία, και έστειλα ένα τσεκ με την προκαταβολή για το ενοίκιο του πρώτου μήνα, τη μοναδική εγγύηση που ζητούσε η ιδιοκτήτρια. Δεκαπέντε μέρες αργότερα βρέθηκα να πετάω πάνω απ' τον Ατλαντικό, με κείνο το σκεπτικισμό που με πιάνει πάντα μπροστά σε κάθε ταξίδι: όπως όταν πηδάει ο ακροβάτης χωρίς προστατευτικό δίχτυ, μου φαίνεται πολύ πιο πιθανό, και επιπλέον, θεωρητικά τουλάχιστον, πιο οικονομικό –το ξυράφι του Όκκαμ**, θα έλεγε ο Σέλντομ–, να με γυρίσει πίσω εκεί απ' όπου ξεκίνησα ένα ατύχημα της τελευταίας στιγμής, ή να με ρίξει στον πάτο της θάλασσας, προτού μια ολόκληρη χώρα και ο τεράστιος μηχανισμός που προϋποθέτει το ξεκίνημα μιας καινούριας ζωής εμφανιστεί επιτέλους σαν απλωμένη χείρα σωτηρίας εκεί κάτω. Και, παρ' όλα αυτά, με απόλυτη ακρίβεια, στις εννιά το πρωί την επόμενη μέρα, το αεροπλάνο διαπέρασε ήρεμα την ομίχλη και εμφανίστηκαν οι πράσινοι λόφοι της Αγγλίας, αναμφισβή-

* Σ.τ.Μ.: Ανώτατο μέλος του διδακτικού προσωπικού κολεγίου ή πανεπιστημίου.

** Σ.τ.Μ.: Το ξυράφι του Όκκαμ είναι η αρχή που πρότεινε ο θεολόγος και μαθηματικός Γουλιέλμος του Όκκαμ το 14ο αιώνα: «Pluralitas non est ponenda sine necessitate» (ή με απλά λόγια: «η απλούστερη απάντηση είναι συνήθως και η σωστή»).

τητα αληθινοί, κάτω από ένα φως που ξαφνικά είχε εξασθενίσει, ή, θα έλεγα, ίσως είχε λιγοστέψει, γιατί αυτή ήταν η εντύπωσή μου: ότι το φως γινόταν τώρα, καθώς κατεβαίναμε, όλο και πιο αβέβαιο, σαν να εξασθενίζε και να έφθινε, περνώντας μέσα από ένα λεπτό φίλτρο.

Η επιβλέπουσά μου μου είχε δώσει λεπτομερείς οδηγίες για το λεωφορείο που θα έπαιρνα από το Χίθροου και θα με πήγαινε κατευθείαν στην Οξφόρδη και μου είχε ζητήσει πολλές φορές συγγνώμη που δεν είχε μπορέσει να έρθει να με παραλάβει κατά την άφιξή μου: θα βρισκόταν στο Λονδίνο όλη εκείνη τη βδομάδα για ένα συνέδριο άλγεβρας. Αυτό, αντί να με ανησυχήσει, μου φάνηκε ιδανικό: θα είχα μερικές μέρες για να διαμορφώσω μόνος μου άποψη για την περιοχή και για να γυρίσω την πόλη, πριν ξεκινήσουν οι υποχρεώσεις μου. Δεν είχα πάρει μαζί μου πολλά πράγματα, έτσι, όταν σταμάτησε επιτέλους το λεωφορείο στο σταθμό, δε δυσκολεύτηκα να διασχίσω την πλατεία με τις βαλίτσες μου για να πάρω ένα ταξί. Ήταν αρχές Απριλίου, όμως χάρηκα που δεν είχα βγάλει το παλτό μου: φυσούσε ένας αέρας παγωμένος, διαπεραστικός, και ο πολύ χλωμός ήλιος δε βοηθούσε ιδιαίτερα. Παρ' όλα αυτά, παρατήρησα ότι σχεδόν όλοι όσοι βρισκόνταν στην υπαίθρια αγορά της πλατείας, όπως και ο Πακιστανός ταξιτζής που μου άνοιξε την πόρτα, φορούσαν κοντομάνικα. Του έδωσα τη διεύθυνση της κυρίας Ίγκλετον και, καθώς ξεκινούσε, τον ρώτησα αν κρύωνε. «Όχι, όχι: ήρθε η άνοιξη» μου είπε και έδειξε χαρούμενος, σαν ατράνταχτη απόδειξη, εκείνο τον αδύναμο ήλιο.

Το μαύρο ταξί προχώρησε με μεγαλοπρέπεια προς τον κεντρικό δρόμο. Όταν έστριψε αριστερά, είδα και στις δυο πλευρές του δρόμου, μέσα από μισάνοιχτες ξύλινες πόρτες και σιδερένιους φράχτες, τους πεντακάθαρους κήπους και το απάτητο και γυαλιστερό γρασίδι των κολεγίων. Περάσαμε από

ένα μικρό νεκροταφείο, δίπλα σε μια εκκλησία, που οι πλάκες του ήταν καλυμμένες με βρύα. Το αυτοκίνητο ανέβηκε την Μπάνμπερυ Ρόουντ και έστριψε μετά από λίγο στην Κάνλιφ Κλόουζ, στην οδό που είχα σημειώσει. Ο δρόμος έκανε τώρα ζιγκ ζαγκ μέσα από ένα επιβλητικό πάρκο· πίσω από τους φράχτες, όπου φύτρωναν γκι, διακρίνονταν μεγάλα πέτρινα σπίτια με μια γαλήνια κομψότητα, φέροντας αμέσως στο μυαλό βικτωριανά μυθιστορήματα με απογευματινά τσάγια, παρτίδες κροκέ και περιπάτους στους κήπους. Κοιτάζαμε τα νούμερα στο πλάι του δρόμου, αν και μου φαινόταν αδύνατον, με το τσεκ που είχα στείλει, το σπίτι που έψαχνα να ήταν κάποιο απ' αυτά. Είδαμε τελικά, στο τέρμα του δρόμου, μερικά πανομοιότυπα σπίτια, πολύ πιο ταπεινά, που όμως δεν έπαυαν να είναι συμπαθητικά, με ξύλινα ορθογώνια μπαλκόνια και καλοκαιρινό στιλ. Το πρώτο απ' αυτά ήταν το σπίτι της κυρίας Ίγκλετον. Έβγαλα τις βαλίτσες μου, ανέβηκα τα σκαλάκια της εισόδου και χτύπησα το κουδούνι. Ήξερα, χάρη στις ημερομηνίες της διδακτορικής της διατριβής και των πρώτων της δημοσιεύσεων, ότι η Έμιλυ Μπρόνσον πρέπει να ήταν γύρω στα πενήντα πέντε και αναρωτιόμουν πόσων χρονών μπορούσε να είναι η χήρα ενός παλιού καθηγητή της. Όταν άνοιξε η πόρτα, βρέθηκα αντιμέτωπος με το οστεώδες πρόσωπο και τα σκούρα γαλάζια μάτια μιας κοπέλας ψηλής και αδύνατης, όχι πολύ μεγαλύτερης μου, που μου έδωσε χαμογελαστή το χέρι. Κοιταχτήκαμε, ευχάριστα ξαφνιασμένοι κι οι δυο, αν και μου φάνηκε πως εκείνη σαν να οπισθοχώρησε επιφυλακτικά όταν ελευθερώθηκε το χέρι της, που πιθανώς να το κράτησα λίγο παραπάνω απ' όσο συνηθίζεται. Μου είπε το όνομά της, Μπεθ, και προσπάθησε να επαναλάβει το δικό μου χωρίς να τα καταφέρνει πολύ καλά, καθώς με οδηγούσε σε ένα πολύ φιλόξενο σαλόνι, με ένα χαλί με κόκκινους και γκριζους ρόμβους. Καθισμένη σε μια εμπριμέ πολυθρόνα, η κυρία Ίγκλετον μου

άνοιγε την αγκαλιά της χαμογελώντας μου πλατιά για να με καλωσορίσει. Ήταν μια ηλικιωμένη γυναίκα με σπινθηροβόλα μάτια και ζωηρές κινήσεις, με κατάλευκα φουντωτά μαλλιά, χτενισμένα προσεκτικά σε έναν περίτεχνο κότσο προς τα πάνω. Παρατήρησα, διασχίζοντας το σαλόνι, ένα κλειστό αναπηρικό καροτσάκι ακουμπισμένο στην πλάτη της πολυθρόνας και την καρό σκοτσέζικη κουβέρτα που σκέπαζε τα πόδια της. Έσφιξα το χέρι της κι ένιωσα τα εύθραυστα δάχτυλά της να τρέμουν ελαφρά. Κράτησε το χέρι μου για λίγο με θέρμη και το χτύπησε μερικές φορές με το άλλο της χέρι, καθώς με ρωτούσε πώς ήταν το ταξίδι μου κι αν ήταν η πρώτη φορά που ερχόμουν στην Αγγλία. Είπε έκπληκτη:

«Δεν περιμέναμε να είστε τόσο νέος, έτσι δεν είναι, Μπεθ;».

Η Μπεθ, που είχε σταθεί δίπλα στην είσοδο, χαμογέλασε σιωπηλά: είχε ξεκρεμάσει ένα κλειδί απ' τον τοίχο και, αφού περίμενε να απαντήσω σε τρεις τέσσερις ερωτήσεις ακόμα, πρότεινε ήρεμα:

«Δε νομίζεις, γιαγιά, ότι θα 'πρεπε να του δείξω τώρα το δωμάτιό του; Θα είναι τρομερά κουρασμένος».

«Μα φυσικά» είπε η κυρία Ίγκλετον: «η Μπεθ θα σας εξηγήσει τα πάντα. Κι αν δεν έχετε άλλα σχέδια για το βράδυ, θα χαρούμε πολύ να φάτε μαζί μας».

Ακολούθησα την Μπεθ έξω απ' το σπίτι. Η ίδια σκαλίτσα της εισόδου συνεχιζόταν ελικοειδώς προς τα κάτω και έβγαζε σε μια μικρή πόρτα. Έσκυψε λίγο το κεφάλι ανοίγοντας και με άφησε να περάσω σ' ένα πολύ ευρύχωρο και τακτοποιημένο δωμάτιο, κάτω απ' την επιφάνεια του εδάφους, που δεχόταν ωστόσο αρκετό φως από δυο πολύ ψηλά παράθυρα, κοντά στο ταβάνι. Άρχισε να μου εξηγεί όλες τις μικρές λεπτομέρειες, καθώς γύριζε γύρω γύρω, άνοιγε συρτάρια και μου έδειχνε ντουλάπια, μαχαιροπίρουνα και πετσέτες, σαν να απάγγελλε ένα κείμενο που έμοιαζε να το έχει επαναλάβει πολλές φορές. Εγώ

έμεινα ικανοποιημένος εντοπίζοντας το κρεβάτι και την ντουσιέρα κι απόμεινα να την κοιτάζω. Το δέρμα της ήταν ξηρό, ψημένο, τραβηγμένο, σαν να είχε μείνει εκτεθειμένο για καιρό στον αέρα, πράγμα που, ενώ την έκανε να φαίνεται υγιής, ταυτόχρονα σου έδινε την εντύπωση ότι σύντομα θα τσάκιζε. Παρότι νωρίτερα είχα υπολογίσει ότι πρέπει να ήταν γύρω στα είκοσι τρία με είκοσι τέσσερα, τώρα που την έβλεπα από άλλη οπτική, μου φαινόταν γύρω στα είκοσι εφτά με είκοσι οχτώ. Ιδίως τα μάτια της, ήταν πολύ παράξενα: είχαν ένα πολύ όμορφο και βαθύ γαλάζιο χρώμα, αν και έμοιαζαν κάπως πιο αδιάφορα από τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά της, σαν να αργούσε να φτάσει σ' αυτά η εκφραστικότητα και η λάμψη. Το φόρεμα που φορούσε, μακρύ και φαρδύ, με στρογγυλή λαιμόκοψη, σαν φόρεμα αγρότισσας, δεν άφηγε να καταλάβει κανείς πολλά για το σώμα της, εκτός απ' το ότι ήταν αδύνατη, αν και, κοιτάζοντας πιο προσεκτικά, είχε το περιθώριο να υποθέσει κανείς ότι, ευτυχώς, δεν ήταν κοκαλιάρρα. Η πλάτη της σε έκανε να θες να την αγκαλιάσεις· είχε εκείνο τον αέρα του ανυπεράσπιστου κοριτσιού που χαρακτηρίζει τις ψηλές κοπέλες. Με ρώτησε, γυρίζοντας και κοιτάζοντάς με στα μάτια, αν και χωρίς ειρωνεία, νομίζω, αν υπήρχε κάτι άλλο που θα ήθελα να ρωτήσω, κι εγώ απέφυγα το βλέμμα της ντροπιασμένος και της είπα βιαστικά ότι όλα ήταν τέλεια. Πριν φύγει, τη ρώτησα, με πολύ πλάγιο τρόπο, αν πίστευε ότι πράγματι έπρεπε να θεωρήσω πως ήμουν καλεσμένος για δείπνο το ίδιο βράδυ και μου είπε γελώντας ότι φυσικά και ήμουν και πως με περίμεναν στις έξι και μισή.

Έβγαλα απ' τις βαλίτσες μου τα λιγοστά πράγματα που είχα φέρει μαζί μου, άφησα λίγα βιβλία και μερικές κόπιες της διπλωματικής μου πάνω στο γραφείο και έβαλα μέσα σε κάνα δυο συρτάρια τα ρούχα μου. Μετά βγήκα να κάνω μια βόλ-

τα στην πόλη. Εντόπισα αμέσως, στην αρχή της Σαιντ Τζάιλς, το Μαθηματικό Ινστιτούτο: ήταν το μοναδικό τετράγωνο, απαίσιιο κτίριο. Είδα τα σκαλιά της εισόδου, με τη γυάλινη περιστρεφόμενη πόρτα, και αποφάσισα πως εκείνη την πρώτη μέρα μπορούσα να το προσπεράσω. Αγόρασα ένα σάντουιτς κι έκανα ένα μοναχικό και κάπως αργοπορημένο πικνίκ στην όχθη του Τάμεση, παρακολουθώντας την προπόνηση της ομάδας λεμβοδρομίας. Μπήκα σε διάφορα βιβλιοπωλεία, σταμάτησα για να χαζέψω τις τερατόμορφες υδροροές στο γείσο ενός θεάτρου, ακολούθησα μια ομάδα από τουρίστες στους διαδρόμους ενός κολεγίου και διέσχισα αργά το τεράστιο Πανεπιστημιακό Πάρκο. Σ' ένα σημείο περικυκλωμένο από δέντρα, μια μηχανή έκοβε σύρριζα το γκαζόν σε μεγάλα παραλληλόγραμμα κι ένας άντρας ζωγράφιζε με ασβέστη τις γραμμές ενός γηπέδου του τένις. Έμεινα να κοιτάζω με νοσταλγία εκείνη τη μικρή ατραξιόν και όταν έκαναν διάλειμμα τους ρώτησα πότε θα έβαζαν το φιλέ. Είχα εγκαταλείψει το τένις στο δεύτερο έτος του πανεπιστημίου και, παρότι δεν είχα φέρει μαζί μου τις ρακέτες μου, υποσχέθηκα στον εαυτό μου να αγοράσω μια και να βρω έναν παρτενέρ για να ξαναρχίσω να παίζω.

Στο γυρισμό, μπήκα σε ένα σούπερ μάρκετ για να πάρω μερικά πράγματα και καθυστέρησα λίγο μέχρι να βρω μια κάβα, όπου διάλεξα σχεδόν στην τύχη ένα μπουκάλι κρασί για το δείπνο. Όταν έφτασα στην Κάνλιφ Κλόουζ, ήταν μόλις περασμένες έξι, όμως είχε σχεδόν σκοτεινιάσει για τα καλά και τα παράθυρα σε όλα τα σπίτια ήταν φωτισμένα. Μου έκανε εντύπωση το ότι κανείς δε χρησιμοποιούσε κουρτίνες: αναρωτήθηκα αν αυτό οφειλόταν σε μια πιθανώς υπερβολική εμπιστοσύνη στη διακριτικότητα των Άγγλων, που δε θα καταδέχονταν να κατασκοπεύσουν τη ζωή των άλλων, ή ίσως στην επίσης αγγλική βεβαιότητα ότι δεν έκαναν τίποτα στην ιδιωτική τους ζωή που να αξίζει τον κόπο να τους κατασκοπεύσει

κανείς. Ούτε κάγκελα υπήρχαν πουθενά· είχες την εντύπωση ότι πολλές πόρτες δεν είχαν καν κλειδαριά.

Έκανα ένα ντους, ξυρίστηκα, διάλεξα το πουκάμισο που είχε τσαλακωθεί λιγότερο μέσα στη βαλίτσα και ακριβώς στις έξι και μισή ανέβηκα τη σκαλίτσα και χτύπησα το κουδούνι με το μπουκάλι μου. Το δείπνο κύλησε μέσα σ' εκείνο το κάπως επιφανειακά εγκάρδιο κλίμα με τα χαμόγελα και τους καλούς τρόπους, που θα 'πρεπε να συνηθίσω σιγά σιγά. Η Μπεθ είχε σουλουπωθεί λιγάκι, αν και δεν είχε μπει στον κόπο να βαφτεί. Φορούσε μια μαύρη μεταξωτή μπλούζα και τα μαλλιά της, που τα είχε χτενίσει όλα στο πλάι, έπεφταν σαγηνευτικά στη μια πλευρά του λαιμού της. Εν πάση περιπτώσει, τίποτα απ' όλα αυτά δεν είχε γίνει για μένα: σύντομα έμαθα ότι έπαιζε βιολοντσέλο στην ορχήστρα δωματίου του θεάτρου Σελντόνιαν, εκείνου του ημικυκλικού θεάτρου με τις τερατόμορφες υδροροές στα γείσα που είχα δει νωρίτερα στον περίπατό μου. Εκείνο το βράδυ είχαν γενική πρόβα, και κάποιος τυχερός Μάικλ θα πέραγε σε μισή ώρα για να την πάρει. Δημιουργήθηκε μια πολύ σύντομη στιγμή αμηχανίας όταν ρώτησα, θεωρώντας το σχεδόν δεδομένο, αν ήταν ο φίλος της· κοιτάχτηκαν μεταξύ τους και, αντί απάντησης, η κυρία Ίγκλετον με ρώτησε αν ήθελα κι άλλη πατατοσαλάτα. Κατά τη διάρκεια του υπόλοιπου δείπνου η Μπεθ ήταν κάπως αφηρημένη και κατέληξα να μιλάω σχεδόν αποκλειστικά με την κυρία Ίγκλετον. Όταν χτύπησε το κουδούνι κι έφυγε η Μπεθ, η οικοδέσποινά μου ζώηρεψε αρκετά, σαν να είχε απομακρυνθεί ένα αόρατο πέπλο έντασης. Έβαλε μόνη της ένα δεύτερο ποτήρι κρασί και για αρκετή ώρα άκουγα τις περιπέτειες μιας πραγματικά συναρπαστικής ζωής...